

Proces legislacyjny w Polsce

Co słyhać? Działamy!

Pamiętacie Jolę i Romka, których poznaliśmy przy okazji ich zaangażowania w sprawy lokalnej społeczności? Obserwowaliśmy jak Jola nauczyła korzystać się z prawa dostępu do informacji publicznej i dzięki temu poszerzyła swoją wiedzę i zaczęła efektywniej działać. Razem z Romkiem zebrali grupę osób, które interesowały te same tematy, przygotowali plan działań rzeczniczych i realizowali go, współpracując z mediami, pozyskując sojuszników, organizując wydarzenia, wystosowując do urzędu wnioski, skargi i petycje.

Na pewnym etapie, może po kilku miesiącach, a może po kilku latach, Jola i Romek zorientowali się, że problemy, z którymi spotykają się w swojej gminie, mają źródło w ogólnopolskich przepisach. Nie wystarczy przekonać do swoich racji burmistrza czy radnych, bo tak naprawdę żeby zaradzić sytuacji, należałoby zmienić ustawę, która je reguluje. Niestety ich wiedza na temat procesu stanowienia prawa w Polsce nie jest zbyt duża. W mediach spotykają się z wieloma relacjami na ten temat, ale zawsze są one cząstkowe, nie prezentują całości. Przy tym Jola i Romek nie wiedzą, gdzie szukać informacji aktualnych, takich, na których mogliby polegać. Spróbujmy więc razem pokrótce prześledzić kolejne etapy, przez które przechodzi projekt ustawy, zanim stanie się obowiązującym prawem.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Materiały edukacyjne powstały w ramach projektu pt. *Lex pro bono communi – monitoring prawa regulującego współpracę rządu z organizacjami pozarządowymi na rzecz dobra wspólnego*, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 87.

1. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia.
2. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są na obszarze działania organów, które je ustanowiły, akty prawa miejscowego.

Inicjatywa ustawodawcza

Inicjatywa ustawodawcza to prawo do wnoszenia projektów ustaw do Sejmu, które przysługuje wymienionym w art. 118 Konstytucji RP podmiotom, Sejm następnie rozpatruje złożony projekt w odpowiednim trybie. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje posłom (grupa co najmniej 15 posłów lub komisja sejmowa), Senatowi, Prezydentowi Rzeczypospolitej, Radzie Ministrów oraz grupie co najmniej 100 000 obywateli mających prawo wybierania do Sejmu.

Samo zainicjowanie procesu nie jest oczywiście równoznaczne z przyjęciem danego projektu. Zanim zostanie on ostatecznie przyjęty (lub odrzucony), czeka go często długa droga, w trakcie której może przejść wiele zmian. Nie każda inicjatywa dotyczy zupełnie nowego pomysłu, spora ich część to propozycje nowelizacji zawierających zmiany obowiązujących ustaw.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 118

1. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje posłom, Senatowi, Prezydentowi Rzeczypospolitej i Radzie Ministrów.
2. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje również grupie co najmniej 100 000 obywateli mających prawo wybierania do Sejmu. Tryb postępowania w tej sprawie określa ustawa.
3. Wnioskodawcy przedkładając Sejmowi projekt ustawy, przedstawiają skutki finansowe jej wykonania.

Procedura ustawodawcza czyli kolejne etapy, przez które przechodzi projekt ustawy, została określona w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i Regulaminie Sejmu RP.

W Sejmie...

Procedura ustawodawcza w Sejmie składa się z trzech czytań. Pierwsze z nich ma miejsce zwykle podczas posiedzenia właściwej komisji (chyba że projekt dotyczy m.in. zmian ustrojowych w państwie, praw i wolności obywateli, prawa wyborczego, kodeksów oraz podatków i finansów, wtedy już pierwsze czytanie odbywa się w Sejmie). Pierwsze czytanie może się odbyć nie wcześniej niż siódmego dnia od doręczenia posłom druku projektu, chyba że Sejm lub komisja postanowią inaczej. Stanowisko komisji prezentuje w Sejmie wybrany przez nią sprawozdawca. Podczas drugiego czytania posłowie, Rada Ministrów oraz wnioskodawcy mają możliwość zgłosić poprawki do przedstawionego sprawozdania komisji. W takim przypadku projekt zostaje wysłany z powrotem do komisji po opinię. Podczas trzeciego czytania w Sejmie głosowane są wszystkie poprawki i projekt ustawy. Sejm uchwała ustawy

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

zwykłą większością głosów (więcej głosów jest za niż przeciw) w obecności co najmniej połowy posłów.

W Senacie i znów w Sejmie...

Przegłosowany przez posłów projekt kierowany jest do właściwej komisji senackiej (jednej lub kilku), która również opracowuje opinię i prezentuje je w Senacie.

Następnym etapem jest dyskusja nad projektem w Senacie. Senatorzy mogą odrzucić projekt w całości (wraca ona wtedy do Sejmu), przyjąć ją bez zmian (jest wtedy przekazywana Marszałkowi Sejmu), lub nanieść swoje poprawki (w tym przypadku ustawa również wraca do Sejmu, który rozpatruje poprawki senatorów).

Jeżeli w ciągu 30 dni od dnia przekazania ustawy Senat nie zajmie stanowiska wobec przekazanego projektu, uznaje się go za uchwalony w brzmieniu przyjętym przez Sejm. W przypadku przekazania projektu wraz z poprawkami lub jako odrzuconego w całości Sejm może bezwzględną większością głosów odrzucić stanowisko Senatu. Jeżeli jednak Sejm nie odrzuci poprawek, uważa się je za przyjęte. Brak odrzucenia sprzeciwu Senatu co do całego projektu staje się skuteczny w przypadku nie odrzucenia go przewidzianą większością przez Sejm.

Po uchwaleniu projektu również przez Senat, lub przyjęciu jego poprawek lub ich odrzuceniu oraz odrzuceniu sprzeciwu przez Sejm, projekt jako uchwalony trafia do Marszałka Sejmu, który następnie przekazuje go do Prezydenta.

Podpis Prezydenta albo...

Prezydent ma trzy możliwości: może podpisać ustawę i zarządzić jej publikację w "Dzienniku Ustaw", odmówić jej podpisania (zawetować) albo przekazać ją do zbadania jej zgodności z Konstytucją przez Trybunał Konstytucyjny. W sytuacji prezydenckiego weta, ustawa wraca do Sejmu. Dla przyjęcia ustawy zawetowanej przez Prezydenta, Sejm musi zagłosować za jej przyjęciem kwalifikowaną większością 3/5

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Trybunał Konstytucyjny

Każda ustawa przyjmowana przez Parlament musi być zgodna z ustawą zasadniczą czyli Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. Na straży tej zgodności stoi Trybunał Konstytucyjny, do którego Prezydent może skierować ustawę przedstawioną mu do podpisu. Jeśli Trybunał uzna ją za zgodną z Konstytucją, Prezydent musi podpisać ustawę. W przypadku uznania ustawy za niekonstytucyjną, Prezydent może odmówić jej podpisania. Nie zawsze cała ustawa jest niezgodna z Konstytucją. Jeśli niezgodność dotyczy tylko części jej przepisów (i nie są one nierozdzielnie związane z całością), Prezydent może podpisać ustawę z ich pominięciem, a następnie skierować całość ponownie do Sejmu.

I znów do Sejmu...

Sejm, jeśli nie podziela zarzutów Prezydenta, może odrzucić jego weto, uchwalając ustawę ponownie większością 3/5 głosów. Jeśli to się nie uda, proces ustawodawczy się kończy. W przypadku odrzucenia weta przez Sejm, Prezydent musi podpisać ustawę.

Dziennik ustaw i wejście w życie

Po podpisaniu ustawy Prezydent zarządza jej publikację w "Dzienniku Ustaw". Ustawa wchodzi w życie 14 dni od jej opublikowania (chyba że został określony inny termin).

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Materiały edukacyjne powstały w ramach projektu pt. *Lex pro bono communi – monitoring prawa regulującego współpracę rządu z organizacjami pozarządowymi na rzecz dobra wspólnego*, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Dowiedz się więcej!

- Internetowy System Aktów Prawnych <http://isap.sejm.gov.pl/>, gdzie znajdziesz m.in. ujednoliconą, aktualną wersję ustawy o dostępie do informacji publicznej i ustawy o samorządzie gminnym;
- Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/>;
- Pozarządowe Centrum Dostępu do Informacji Publicznej <http://informacjapubliczna.org.pl/> prowadzone przez Stowarzyszenie Sieć Obywatelska - Watchdog Polska, a w nim m.in. praktyczne porady dotyczące zdobywania informacji, omówienia orzeczeń sądów administracyjnych, opisy konkretnych przypadków starania się o dostęp do informacji publicznej. Porady.

Materiały edukacyjne powstały w ramach projektu pt. *Lex pro bono communi – monitoring prawa regulującego współpracę rządu z organizacjami pozarządowymi na rzecz dobra wspólnego*, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.